

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

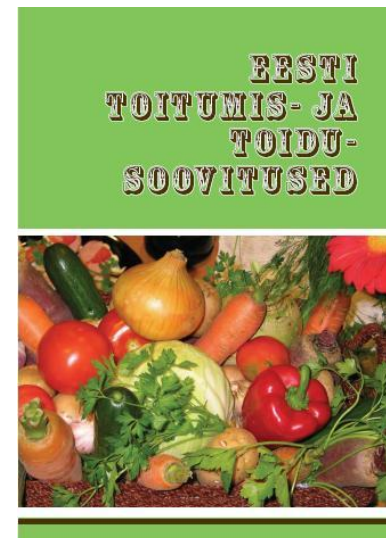
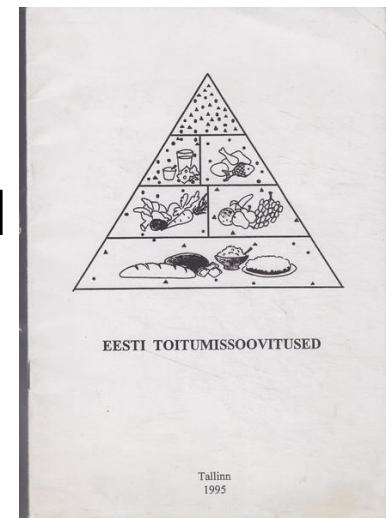
Eesti rahvastiku liha söömise harjumused ja toitumissoovitused

Rahvastiku toitumise uuring 2014

Eha Nurk

Eesti toitumis- ja toidusoovitused

- Esimesed soovitused 1995. aastal, SoM
- Vajadus oma soovitustele, et ühtlustada seisukohad
  - vastavalt Eesti toiduturu muutumisele ja
  - nõukogudeaegsete normide erinevusele EL-ist
- Uuendatud soovitused: 2006 ja 2015
- Aluseks Põhjamaade toitumissoovitused
geograafiline asend, kliima, sarnane kultuur, toitumistavad ja –harjumused
- Euroopa Toiduohutusamet, 2010
„Scientific Opinion on establishing Food-Based Dietary Guidelines“
- EFSA aruanded ja soovitused
- FAO materjalid
- TÜ, EHK Haigekassa 2011
„Eesti ravijuhendite koostamise käsiraamat“
- Saksamaa, Austria ja Šveitsi ühisseisukohad

Eesti toitumis- ja liikumissoovitused 2015

- Pikaajalise tarbimise perspektiiv, fookuses kogu toiduvalik
- Soovituste jälgimine on eelduseks tervisele (ei ole garantii)
- Individuaalsel nõustamisel peab kasutama kaalutletult
- Ei sobi haiguste raviks ega erivajaduste korral
- Eesti kohalikud olud
- Jätkusuutlik tarbimine

Eesti toitumis- ja
liikumissoovitused

2015

Toidussoovituste põhimõtted

- Toidurühma tarbimissoovitused - portsjonite arv päeva kohta
- Energiavajadusele 1400 kcal - 3600 kcal
  - 200 kcal sammuga
- <http://toitumine.ee/kuidas-tervislikult-toituda/toidusoovitused/paevane-portsjonite-arv>
- Söömisel arvestada nädala keskmiselt
- Iga toidurühma siseselt antud
  - keskmiste portsjonite energeetilised väärtused
  - erinevate toitude vastavad kogused
- Lisaks soovitused: milliseid toite igast toidurühmast eelistada ja milliseid tarbida harvem

Erinevad valikud

- toidurühma sees
- toidurühmade vahel

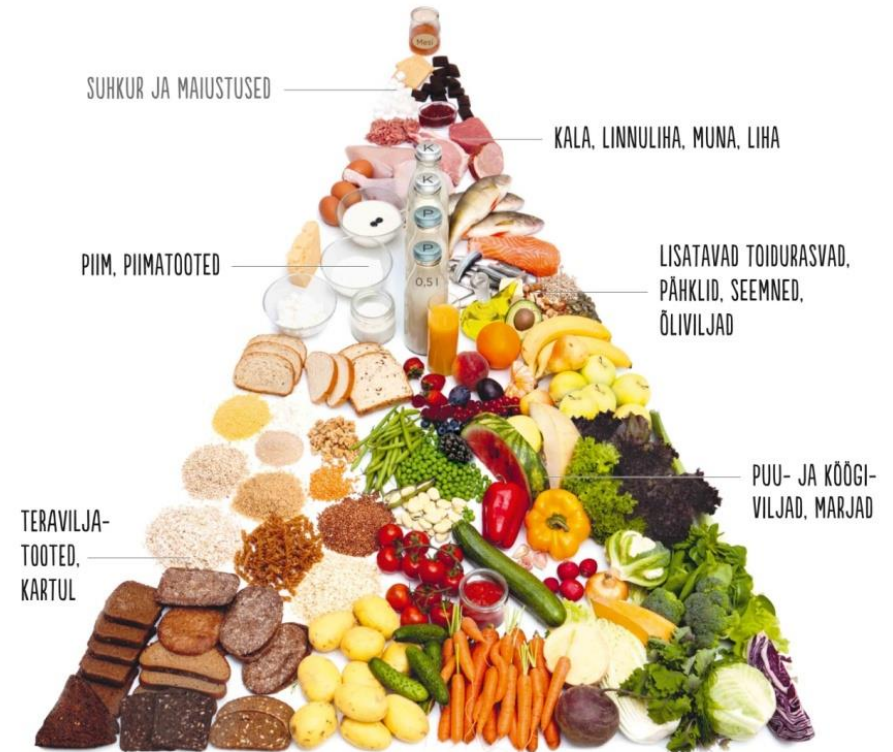
- vajalike toitainete saamine
- saasteainete ja lisaainete kuhjumise vähendamine

- **Vesi**

- **Liikumine**

- lapsed vähemalt 60' päevas
- täiskasvanud 150' nädalas

TOIDUPÜRAMIID

Nädala näitlikud toidukogused 2000 kcal energiavajaduse korral

TOITU MITMEKESISELT: ✓ Söö iga päev midagi viiest põhitoidugrupist!
✓ Varieeri toite toidugruppide sees!

PEA MEELES!

JOO VETT

LIGU

PUHKA

Kala, linnuliha, liha ja muna tarbimise soovitus

Ühe portsjoni energeetiline väärtus: ~80 kcal

	2000 kcal	2600 kcal
	portsjonit päevas	
Kala, linnuliha, liha ja muna	3-4	3-4
Kala ja kalatooted	1-2	1-2
Liha, linnuliha, nendest valmistatud tooted ja rupskid	1-2	1-2
Muna ja munatooted	1/2	1/2

Portsjonid arvestatud kuumtöödeldud kujul

Portsjoni suurus	Lisainfo
60 g kanafileed	<ul style="list-style-type: none"> • Eelistada seda rühma järgmisele • Eelistada nahata linnuliha • Praadimisel arvestada juurde rasv (1 tl võid või õli on 1 portsjon lisatavaid rasvu)
50 g nahata linnuliha	
40 g nahata haneliha	
25 g nahaga kanaliha	
15 g nahaga hane- ja pardiliha	
50 g broilerimaksa	
120 g kanalihasülti	<ul style="list-style-type: none"> • Vähem tooteid siit rühmast • Eelistada suurema lihasisaldusega ja väiksema rasva- ja/või soolasisaldusega tooteid
80 g kana- või kalkunisinki	
70 g kanaviinereid, rasva kuni 5%	
60 g kanafrikadelle	
50 g keeduvorsti kanalihast, suitsutatud kalkunit või broilerit	
40 g grillvorste, pihve, viinereid	

Punane liha

<http://toitumine.ee/kuidas-tervislikult-toituda/toidusoovitused/portsjonite-suurused>

Portsjoni suurus

Abistav lisainfo

35 g sea-, veise-, lamba-
või vasikaliha

30 g hakkliha

50 g põdra- või hirveliha

40 g jänese või
metssealiha

- Eelistada taist liha
- Eelistada lahjemat hakkliha ning hakklihast ise valmistatud tooteid valmistoodetele
- Praadimisel arvestada juurde rasv (1 tl võid või õli on 1 portsjon lisatavaid rasvu)
- Praadimisel arvestada juurde rasv (1 tl võid või õli on 1 portsjon lisatavaid rasvu)

Portsjoni suurus	Abistav lisainfo
30 g kotlette, pihve, frikadelle vm	<ul style="list-style-type: none"> • Praadimisel arvestada juurde rasv (1 tl võid või õli on 1 portsjon lisatavaid rasvu)
50 g sinki	<ul style="list-style-type: none"> • Vähem tooteid siit rühmast
30 g keeduvorsti, viinereid, sardelle, grillvorsti, sinkvorsti, lihakonservi	<ul style="list-style-type: none"> • Eelistada tooteid, mille lihasisaldus on suurem ja rasva- ja/või soolasisaldus väiksem
20 g suitsuvorsti, salaamit	
45 g maksa, neerusid	<ul style="list-style-type: none"> • Maksa ja maksast valmistatud toite võib süüa kuni kord nädalas
40 g verivorsti, verikäkki	
30 g keedetud veisekeelt	
20 g 30% rasvasusega maksapasteeti	<ul style="list-style-type: none"> • Praadimisel arvestada juurde rasv (1tl võid või õli on 1 portsjon lisatavaid rasvu)
10 g praetud peekonit	

Eesmärk: usaldusväärsete ja põhjalike toitumist ja toidu koostist käsitlevate andmete kogumine

- andmed üksikisiku täpsusega
- üldistatav riskihindamise teostamiseks

- tasakaalustamata toitumine
- toiduohutus
- muutused üle aja
- kaasatus Euroopa Toiduohutusameti hinnangutesse
- võrreldavus teiste Euroopa riikidega
- erinevaid vajadusi katvad sekkumismeetmed
- teadustöö

- Esinduslik kihitatud juhuvalim
  - vanus, sugu, rahvus, elukoht
- Neli aastaaega ja seitse nädalapäeva
- Lühiajaline toitumine - kaks 24 h küsitlust kahel mittejärjestikusel päeval, u kahe nädalase vahega
  - terviklik toitumine (sh väljaspool kodu, joogivesi, toidulisandid)
  - toidupäevik (<10 a) & meenutusmeetod (>11 a)
- Toiduohutus: kaubamärk, rikastamine, tootmis-, valmistus- ja säilitusviisid, kasutatud pakkematerjalid
- Pikaajaline toitumine - toidu tarbimise sagedusküsimustik
  - >200 toitu või toiduainet
  - hooajalisus
  - tarbimise sagedus
  - tüüpiline tarbimiskogus

Valimi jaotus ja osalusprotsent

Vanus	Eesmärk	Kutsed	Osalejad	Lõplik osalus	
				N	
					%
3 – 11 k	520	1 057	535	504 (+5)	47,7
+ imetavad emad	~400		399	379	
1 – 2 a	831	635	294	268 (+5)	42,2
3 – 10 a	1 109	1 732	892	806 (+10)	46,5
11 – 17 a	791	924	350	300 (+15)	32,5
18 – 64 a	4 989	7 812	2 442	2 124 (+70)	27,2
65 – 74 a	801	1 771	593	525 (+15)	29,6
Kokku	9 041+400	13 931	5 106+399	4 527+379 = 4 906 (+120)	32,5

Kala, linnuliha, muna, liha ja nendest valmistatud tooted

muna

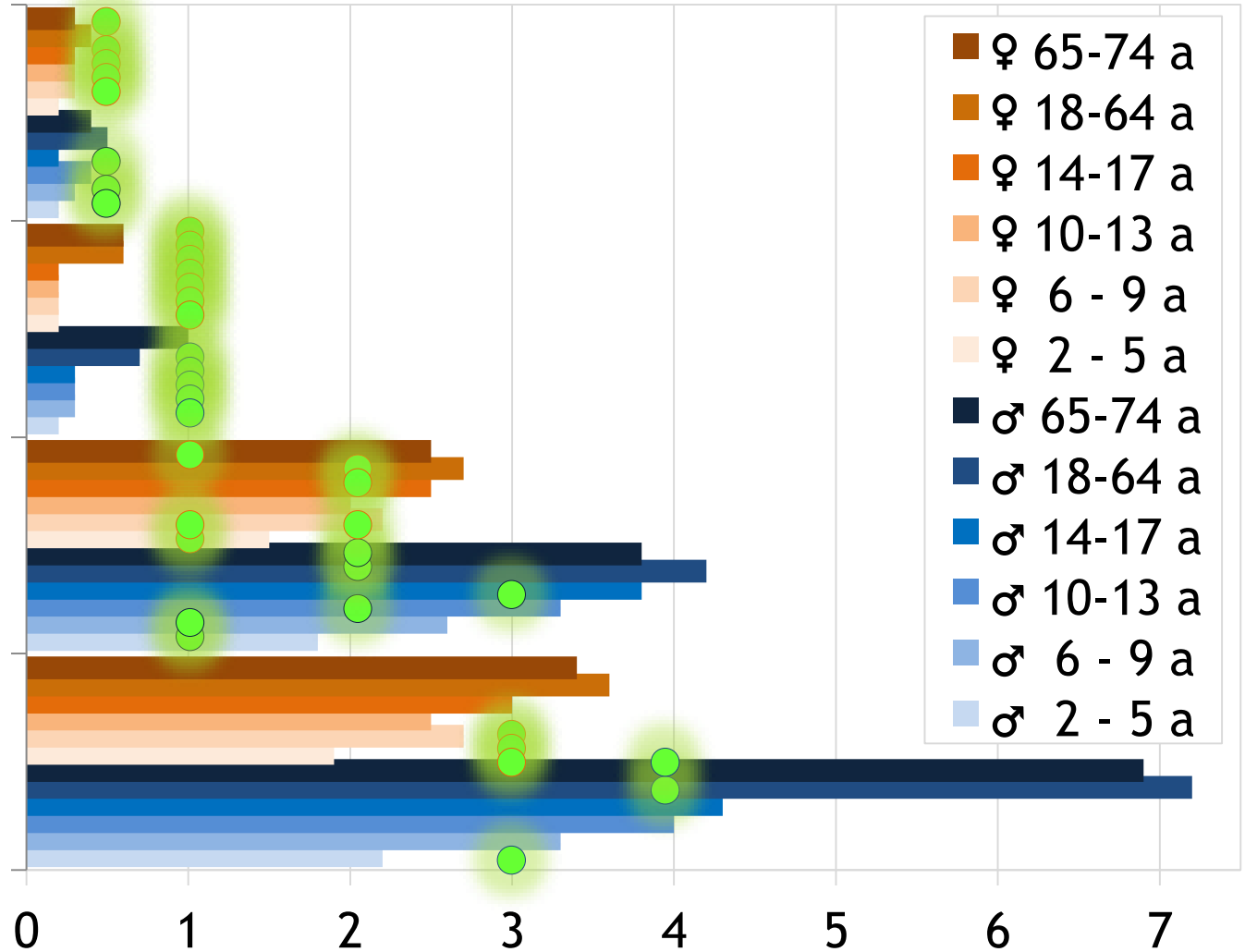

kala ja kalatooted

liha ja lihatooted

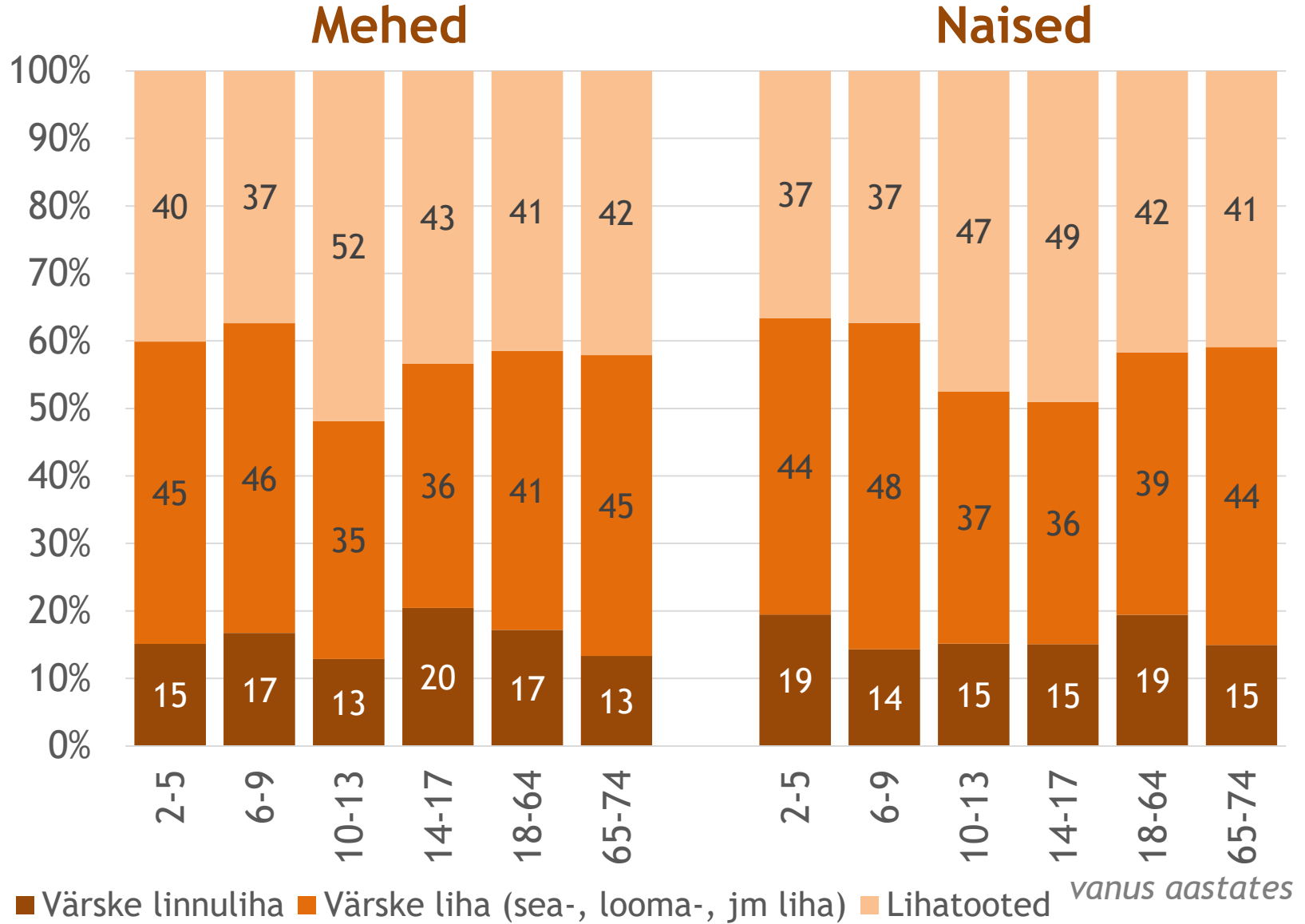
Kokku

portsjonit päevas
1 portsjon ~80 kcal

Jaotus liha kogutarbimisest

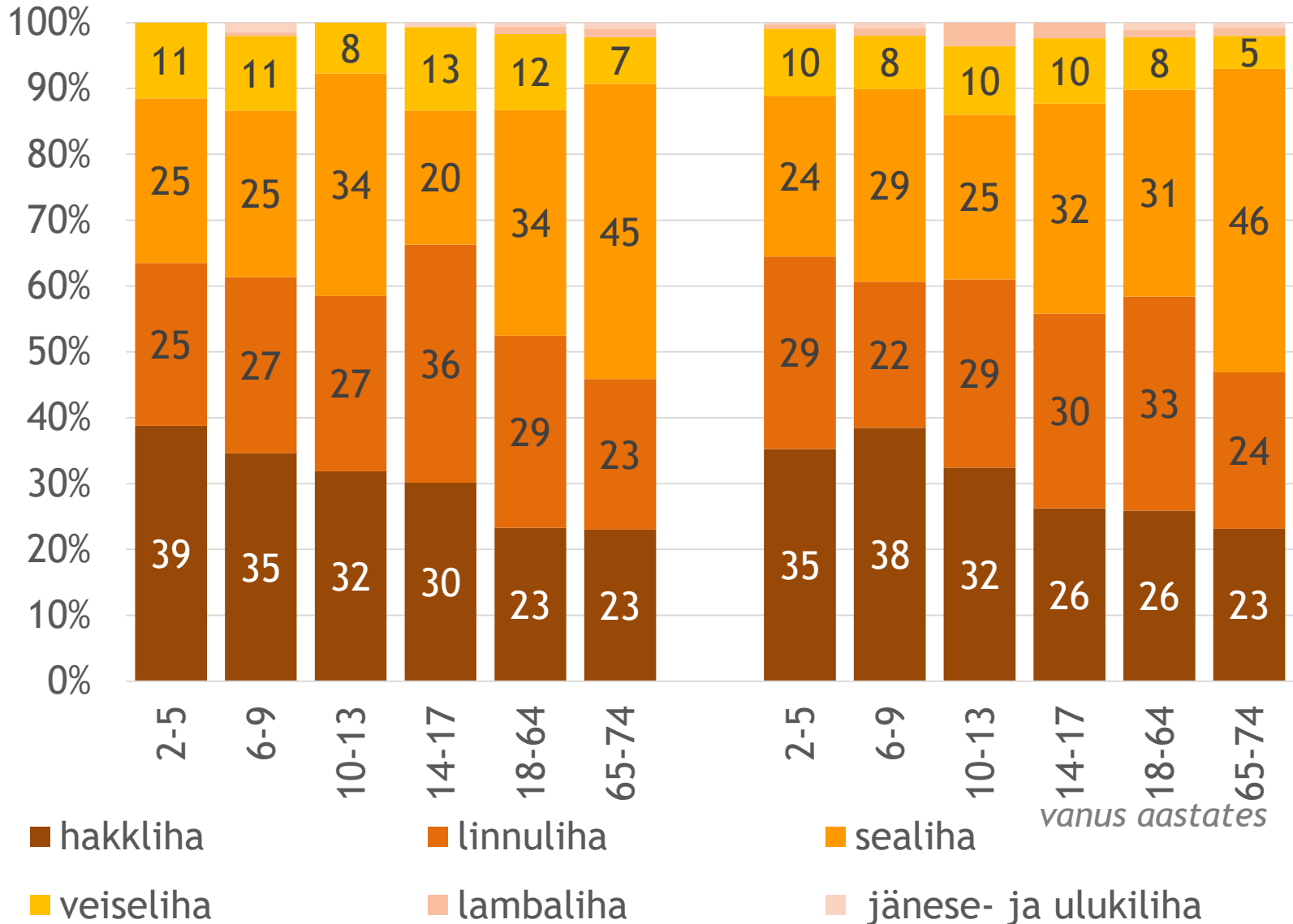

Jaotus värskete liha tarbimisest

Mehed

Naised

Liha ja lihatoodete keskmised tarbimise kogused

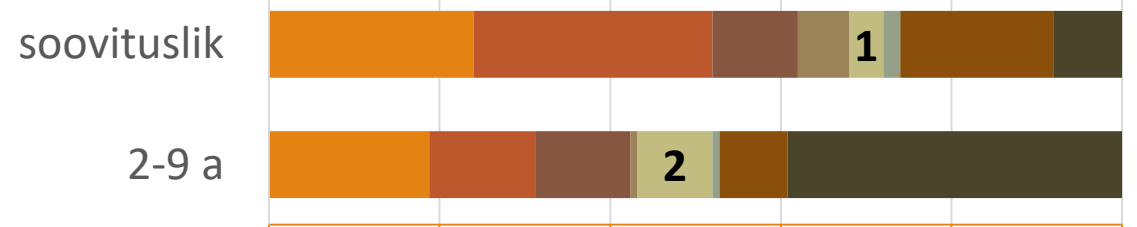
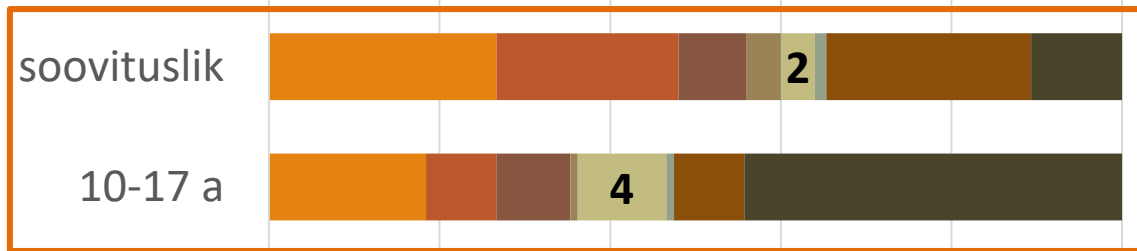
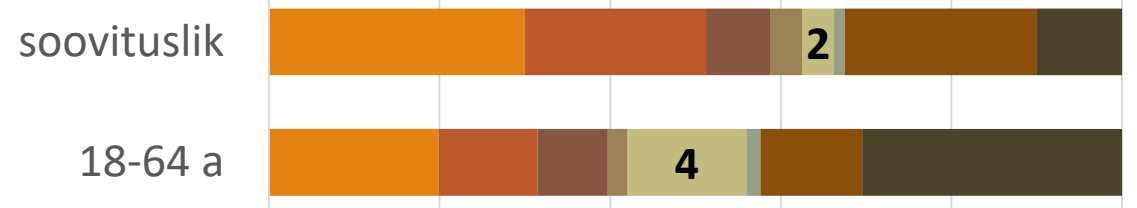
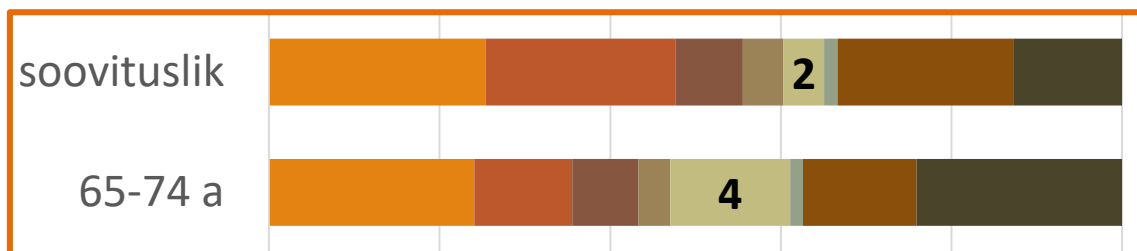
	Kokku		2-9 a	10-17 a	18-64 a	65-74 a
	g/p	kg/aastas	g/p			
Värske sea-, looma-, jm liha	45	16	30	36	48	45
..värske sealihha	22	8	11	14	23	27
..värske veiseliha	6	2	4	5	7	4
..värske lambaliha	0,7	0,3	0,2	0,5	0,8	0,8
..värske ulukiliha	0,4	0,1	0,3	0,2	0,4	0,5
..värske jäneseliha	0,1	<0,1	<0,1	<0,1	0,2	<0,1
..sea-, loomaliha hakkliha	16	6	15	15	17	13
Värske linnuliha	19	7	11	16	21	14
..linnuliha hakkliha	0,3	0,1	0,3	0,1	0,3	0,5
Viinerid, vorstid (liha, lind)	18	7	14	23	18	15
..punasest lihast	17	6	14	22	17	15
..linnuliha	0,8	0,3	0,7	0,8	0,9	0,5
Singid	6	2	7	4	3	3
Kotletid ja lihapallid	4	2	4	3	4	5
Rupskid ja muud lihatooted	18	7	0	17	24	19
Liha ja lihatooted kokku	110	40	66	98	118	102

Soovitusliku ja tegeliku tarbimise osakaal ja portsjonite arv toidurühmade lõikes

Mehed

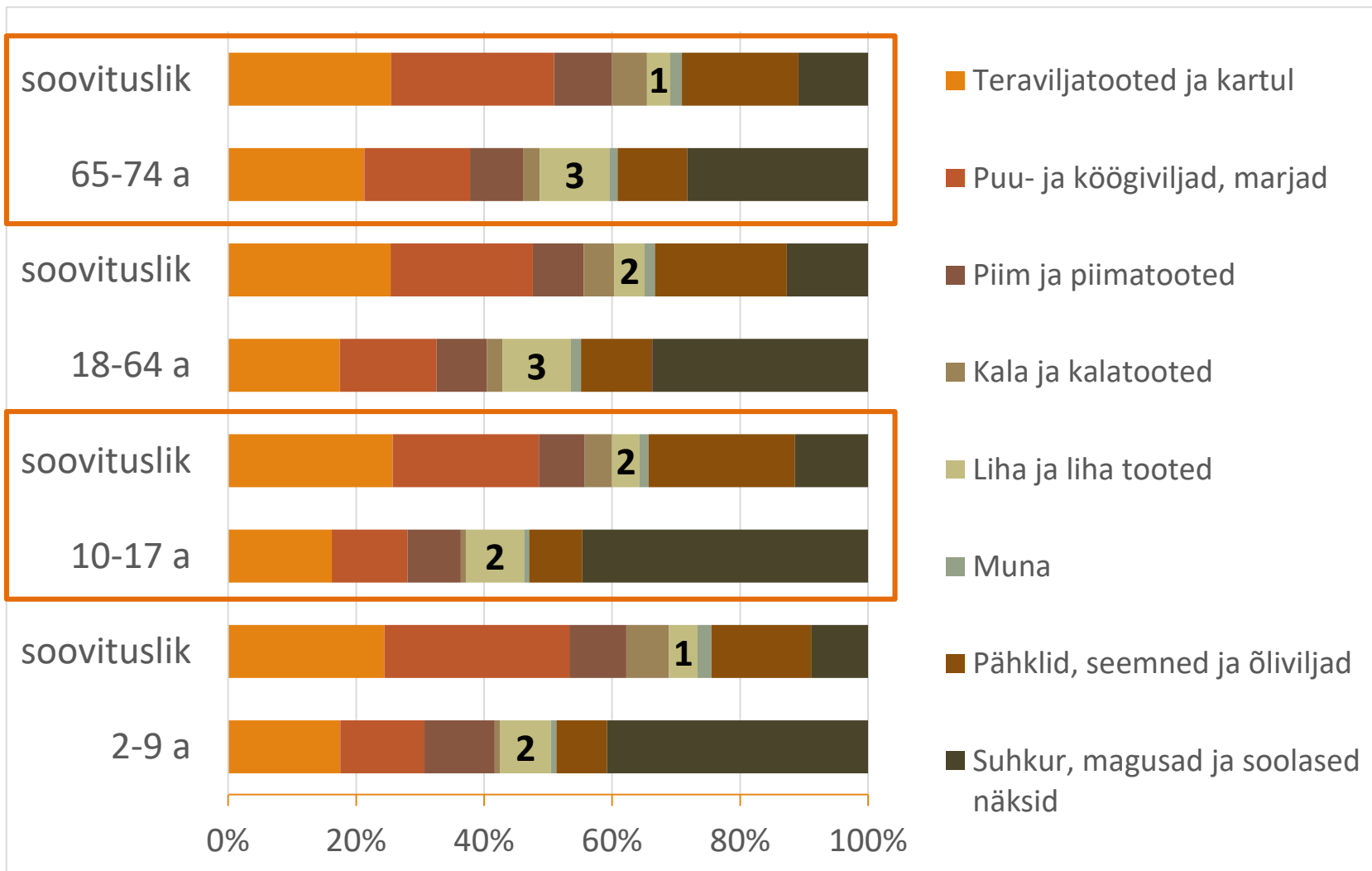
- Tärgliserikkad toidud: teraviljatooted ja kartul
- Puu- ja köögiviljad, marjad
- Piim ja piimatooted
- ..kala ja kalatooted
- ..liha, linnuliha (sh rupskid) ja nendest valmistatud tooted
- ..muna ja munatooted
- Lisatavad toidurasvad, pähkliid, seemned ja õliviljad
- Suhkur, magusad ja soolased näksid

0% 20% 40% 60% 80% 100%

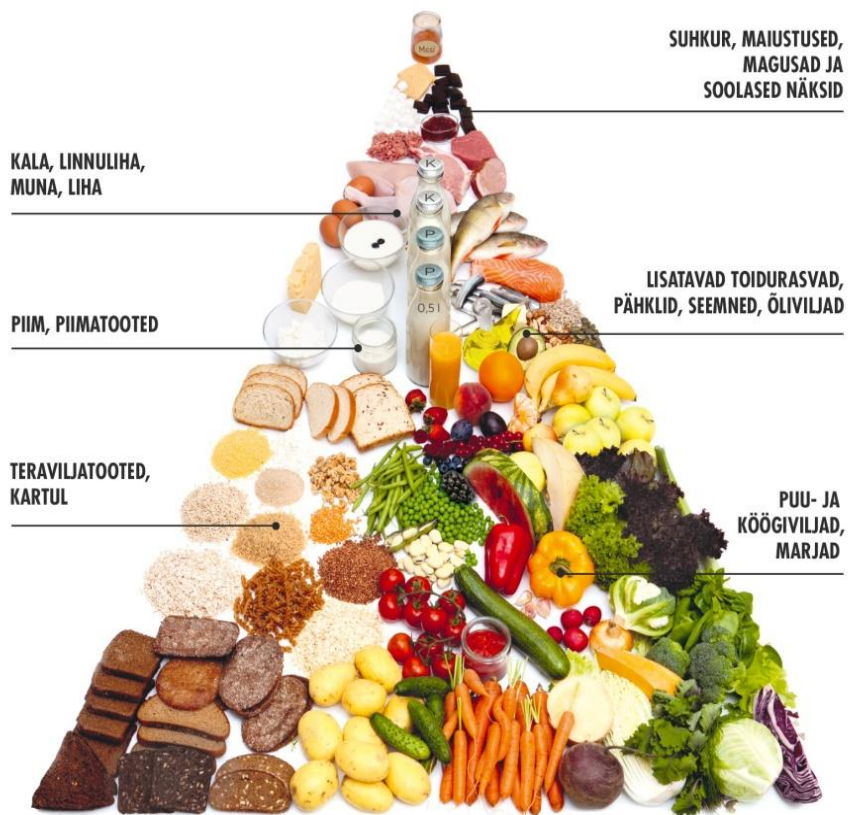
Soovitusliku ja tegeliku tarbimise osakaal ja portsjonite arv toidurühmade lõikes

Naised

TOIDUPÜRAMIID

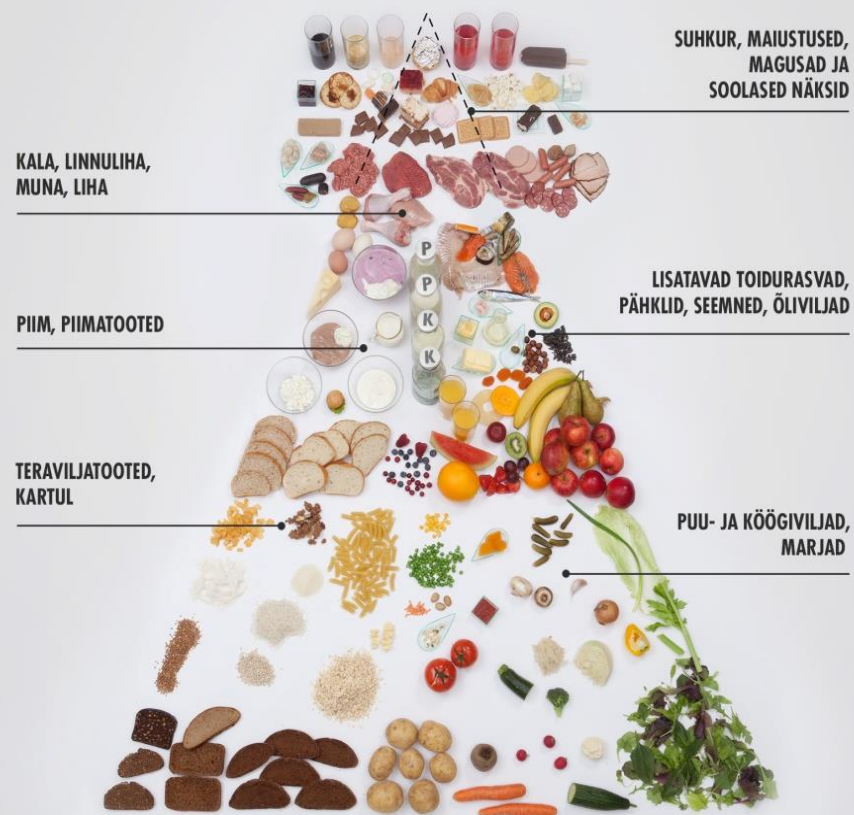
SOOVITUSLIK EESTI ELANIKU NÄDALA TOIDULAUD

Nädala näitlikud toidukogused 2000 kcal energiavajaduse korral

RAHVASTIKU TOITUMISE UURING:

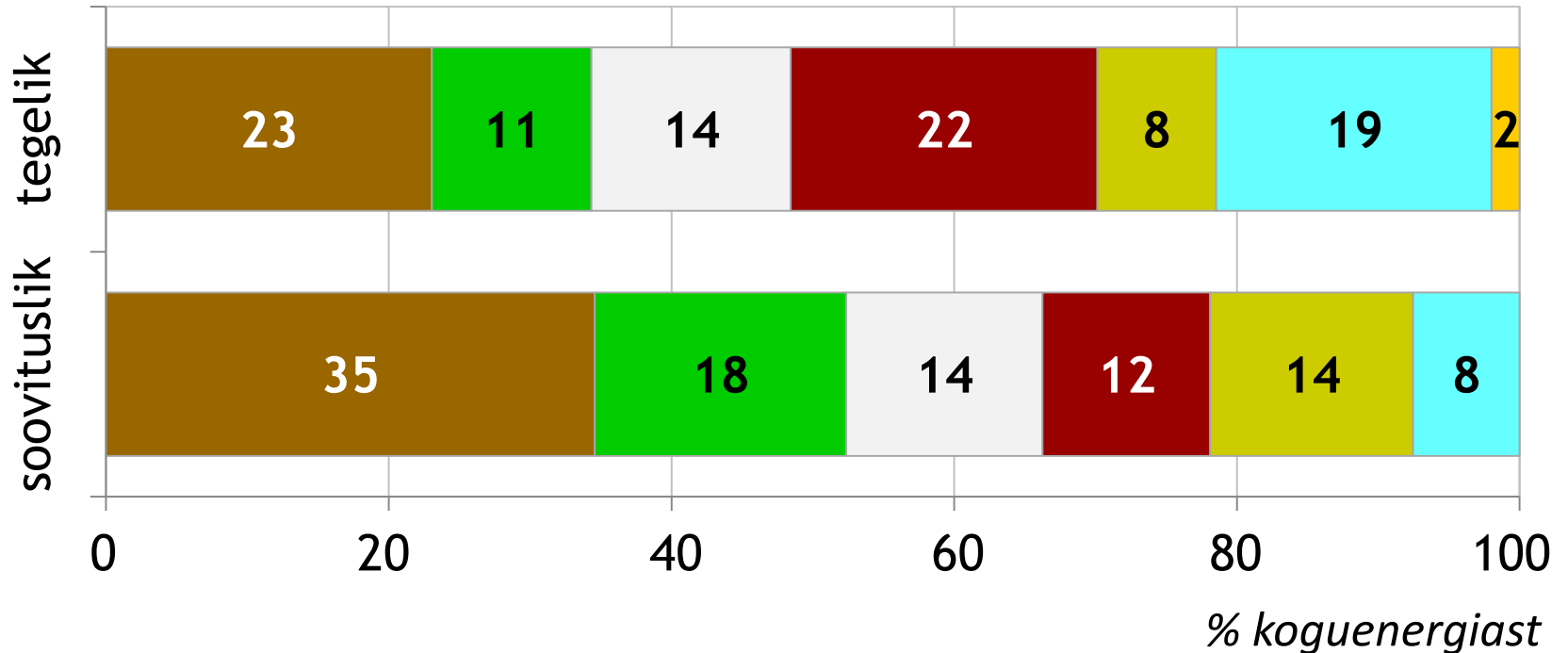
TEGELIK EESTI ELANIKU NÄDALA TOIDULAUD

Keskmiselt 2000 kcal tarbinud inimese nädalane toidukogus

Toidurühmade osakaal 2000 kcal koguenergiast

■ Tärkliserikkad toidud

■ Puu- ja köögiviljad, marjad

■ Piimatooted

■ Kala, kana, muna, liha

■ Lisatavad toidurasvad jms

■ Magusad ja soolased näksid

■ Alkohoolsed joogid

Soovitused

Toidurühm

Soovitus

Puuviljad

Köögiviljad

Kartul

Täisteratooted

Maitsestatamata piimatooted ja juust

Kala

Liha ja lihatooted

Muna

Pähklid-seemned

Õli ja õliviljad

Suhkur, magusad ja soolased näksid

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

Täna kuulamast!

eha.nurk@tai.ee

Toitumine.ee

Otsi märksõnu

RUS

Menüü

Usaldusväärne info tervislikust toitumisest

Tervise Arengu Instituut

Kuidas tervislikult toituda

Tervislik toitumine tähendab lihtsustatult, et sa ei söö rohkem ega vähem, kui su organism vajab ning sa sööd tasakaalustatult – organism saab toidust vajalikud valgud, süsivesikud, rasvad, kiudained, vitamiinid, fütotoitained jne. Ükski toit ei ole tervislik või ebatervislik, kasulik või kahjulik, vaid kõik sõltub söödavatest kogustest ja söömise sagedusest.

[Loe edasi](#)

[Soovitused tervislikuks toitumiseks](#)

[Loe kõiki soovitusi](#)